

Gemakkelijk, snel en betaalbaar goed zicht op gezondheidsstatus

Vinger aan de pols met kauwtouw en speekseltest

Brengen de biggen een ziekte mee of zit die al op het vleesvarkensbedrijf? Houden gespeende biggen een ziekte in stand op het zeugenbedrijf of komt die toch vanuit de dragende zeugen of de opfokzeugen? Een goed zicht hierop is te verkrijgen via kauwtouwen en speekselonderzoek.

Al bijna tien jaar maakt varkensdierenarts Otto Schreurs van AdVee Dierenartsen gebruik van kauwtouwen en speekselonderzoek. 'Het is gemakkelijker en betaalbaarder dan bloed aftappen. Met kauwtouwen krijg je in korte tijd van veel varkens een monster. Je krijgt zo een goede indruk of er iets speelt en welke ziekteverwekkers dat zijn. Speekselonderzoek is niet alleen bruikbaar voor lucht-

wegaandoeningen, maar ook voor een paar darmaandoeningen zoals PIA.' Stel, op een vleesvarkensbedrijf hoesten de biggen kort na opleg. Dat geeft meestal aanleiding tot de vraag van de vleesvarkenshouder: komt er een ziektekiem met de biggen mee vanaf het zeugenbedrijf? 'Dat is snel te onderzoeken met een speekseltest', zegt Schreurs. 'Je hangt diezelfde dag nog een paar kauwtouwen op in twee tot vier hokken

in de afdeling met de biggen die net zijn aangekomen. Als er griep, PRRS of mycoplasma wordt gevonden, heb je een richting voor verdere diagnostiek.'

VLAK VOOR AFLEVEREN

Voor meer zekerheid is het handig om ook op het zeugenbedrijf bij biggen vlak voor afleveren speekselmonsters te nemen. Soms is het dan nog nodig om bloedmonsters te ne-

Speekselmonster kan ook worden gebruikt om PIA op te sporen

Een speekseltest is ook bruikbaar voor het opsporen van een darminfectie met porcine intestinale adenomatose (PIA). De PIA-bacterie komt namelijk terecht in de mest, waar de nieuwsgierige varkens aan snuffelen. Zo krijgen de dieren de bacterie via de bek in hun systeem. Onderzoek toont aan dat de monster-

name via kauwtouwen een heel goede overeenkomst heeft met de uitslag die wordt verkregen via het verzamelen van mest. Zit er weinig of veel PIA in de mest, dan zit er een vergelijkbare hoeveelheid van deze bacterie in het speeksel. Daarbij is het gebruik van kauwtouwen een stuk gemakkelijker.

men. 'Niet alle ziektekiemen vind je al direct na een besmetting in het speeksel terug. Dat geldt bijvoorbeeld voor PRRS. Terwijl je het griepvirus juist niet vindt in bloedmonsters. Dus daar zijn speekselmonsters weer beter', zegt de varkensdierenarts. 'Het blijft bij speekselmonsters altijd van belang om je te realiseren wat ze aantonen. Vind je een ziekteverwekker, dan is het zeker dat die er zit. Vind je hem niet, dan is niet zeker dat die er niet is. Overigens bieden bloedmonsters ook geen 100 procent zekerheid. Je neemt immers maar van een beperkt aantal dieren monsters.'

'MET BEHULP VAN EEN KAUWTOUW KRIJG JE EEN MONSTER VAN BIJNA ALLE VARKENS IN HET HOK'

Voor zeugenbedrijven is speekselmonsters nemen een goede diagnostool om de vinger aan de pols te houden bij griep of PRRS. Die ziekten blijven op een zeugenbedrijf vaak rondzingen. Schreurs neemt dan speekselmonsters van biggen op twee, vier en zes weken na spenen en van biggen vlak voor het leveren. 'Blijkt dat de besmettingsdruk met bijvoorbeeld griep daalt als de gespeende biggen ouder worden, dan weet je dat de biggen het in de kraamstal oplopen. Tegen de tijd dat je de biggen aflevert, hebben ze de ziekte overwonnen en hoeft dat niet meer direct een probleem te zijn. Loopt de besmettingsdruk op, dan zit het in de biggenopfok en gaat de griep met de biggen mee naar het vleesvarkensbedrijf waar het voor problemen kan zorgen.'

Ook bij dragende zeugen is een kauwtouw in

te zetten om griep of PRRS op te sporen. Op bedrijven die niet vaccineren tegen PRRS, mogen die ziekteverwekkers niet worden gevonden. Als een bedrijf wel vaccineert, is een monsternamen vlak voor de nieuwe vaccinatie het beste. Is er vervolgens geen griep of PRRS te vinden, dan werkt het vaccinatieprogramma goed. Is de ziekteverwekker wel aanwezig, dan moet het schema mogelijk worden aangepast.

OPFOKZEUGEN TESTEN

Een ander belangrijke groep dieren die vraagt om regelmatige bemonstering zijn de opfokzeugen. Door na aankomst van nieuwe opfokzeugen kauwtouwen op te hangen, krijgt de zeugenhouder een indruk of de dieren al dan niet vrij zijn van ziekten. Speekselmonsters kunnen een of meer ziekteverwekkers tegelijk opsporen. Een multiplex PCR-test kan zoeken naar ziekteverwekkers als mycoplasma hyopneumoniae, mycoplasma hyorhinis, PRRS, circo type 2 en 3, griep en het niesziektevirus por-

cine cytomegalovirus (PCMV). Multiplextesten zijn wat minder gevoelig dan een enkelvoudige PCR-test. Dus als een varkenshouder SPF-biggen aankoopt die vrij moeten zijn van bepaalde ziekteverwekkers, is dat met een enkelvoudige test op bijvoorbeeld APP, griep of PRRS te onderzoeken. Per speekselmonster zijn de onderzoekskosten beperkt. Dat varieert van 40 tot 60 euro bij een test op één ziekteverwekker tot enkele ziekteverwekkers tot 80 euro voor een multiplex PCR-test voor zeven ziekteverwekkers. Sommige testen zijn niet te combineren, zoals voor griep en PRRS. Daar moeten altijd twee testen op worden losgelaten. Speekselonderzoek is veel goedkoper dan bloedonderzoek. Voor een goede indruk van de infectiedruk moeten toch al snel vijf bloedmonsters per afdeling worden onderzocht, in twee of drie afdelingen. Daarbij kost onderzoek naar enkele ziekteverwekkers 20 tot 40 euro per monster. Bloedonderzoek loopt daardoor al snel in de honderden euro's.

De biggen vinden het kauwtouw interessant en gaan er direct in bijten.

Na twintig tot dertig minuten zit er al ruim voldoende speeksel in het touw om een monster te nemen.